

УМБАЛ „Св. Иван Рилски” АД

**ТОКСИКО-ХИМИЧНА ЛАБОРАТОРИЯ
ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ТЕЖКИ МЕТАЛИ
И МЕТАБОЛИТИ НА ТОКСИЧНИ ВЕЩЕСТВА**

ДОБРО ЗДРАВЕ, ДОБРА РАБОТА

СЪДЪРЖАНИЕ:

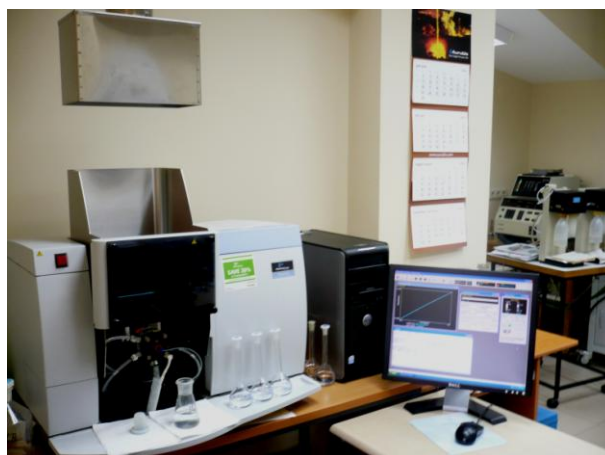
1.	За нас	3	стр.
2.	Екип на Лабораторията	4	стр.
3.	Предназначение на изследванията	4	стр.
4.	Нормативна уредба	5	стр.
5.	Производства и технологии	6	стр.
6.	Списък на изследванията с някои базови цени	13	стр.
7.	Апаратура	15	стр.
8.	Контрол на качеството	15	стр.
9.	Сътрудничество с Клиниката по Професионални Заболявания	16	стр.
10.	Полезна информация	17	стр.
11.	Контакти	19	стр.
12.	История на лабораторията	20	стр.

1. ЗА НАС

НАШАТА МИСИЯ: Подкрепа на нашите партньори и промишлеността при спазване на нормативната уредба за здравословни условия на труд, предоставяме уникална възможност за ефективна профилактика и лечение на работещите, постоянен мониторинг на опасните за здравето фактори.

Ние, работещите в лабораторията, като наследници на дългогодишни традиции и опит в тази сфера си даваме сметка, за нашата основна роля и отговорности при подпомагане на усилията на тези, които имат задължението да осигуряват безопасни и здравословни условия на труд.

В лаборатория „Определяне на тежки метали и метаболити на токсични вещества” се прилагат най-съвременните методи и модерна апаратура за анализиране на токсични съединения.

Лабораторията е единствена в страната, в която се извършват значителен спектър от високоспециализирани изследвания на:

- **токсични метали** (олово, кадмий, манган, живак, никел, алуминий, селен, арсен и др.) в кръв и урина;
- **олигоелементи** (мед, цинк, желязо, магнезий и др.) в кръв и урина;
- **токсични съединения и метаболитите им** в биологични среди-формалдехид, хипурова киселина, бадемена киселина, тиоцианати, трихлоетанол, трихлороцетна киселина, фенилглиоксалова киселина и др.

УМБАЛ „Св. Иван Рилски” АД,

Лаборатория за определяне на тежки метали и метаболити на токсични вещества
София, бул. „Академик Иван Гешов” 15; Тел./Факс: 02/851 08 32; Тел: 02/852 49 68;
Mail: lab-heavymetals@rilski.com.

2. СЪСТАВ НА ЛАБОРАТОРИЯТА

Кристина Йосифчева	магистър - биолог с втора магистратура „Екохимия”, със специалности „Клинична химия” и „Токсикология”
Кристина Божинова	магистър - химик, PhD
Антония Илиева	химик, атомна абсорбция
Вунка Амовска	лаборант - бакалавър по „Управление на здравни грижи”
Златка Стоянова	санитар

3. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ НА ИЗСЛЕДВАНИЯТА

Застъпени са методи за откриване на професионалните и екологично обусловени увреждания на здравето и диагностициране на професионалните заболявания. В тази връзка се установяват нивата на тежки метали и токсични вещества в биологични среди на лица, работещи във вредна среда, от транспорта и промишлеността.

Анализите обикновено имат следните цели:

- 3.1.** Мониториране на професионални хронични интоксикации с тежки метали; органични разтворители; газообразни химични съединения, пестициди и др.
- 3.2.** Скрининг на населението от екологично замърсени райони.
- 3.3.** Проследяване на антидотна терапия.
- 3.4.** Обменни нарушения на микроелементи:
  - Изследване концентрациите им в кръвта на деца аутисти /живак, алуминий, олово, цинк/;
  - проследяване лечението на пациенти с болестта на Willson – Коновалов чрез измерване съдържанието на мед в кръв и урина.

УМБАЛ „Св. Иван Рилски” АД,

Лаборатория за определяне на тежки метали и метаболити на токсични вещества
София, бул. „Академик Иван Гешов” 15; Тел./Факс: 02/851 08 32; Тел: 02/852 49 68;
Mail: lab-heavymetals@rilski.com.

4. НОРМАТИВНА УРЕДБА

- Закон за здравословни и безопасни условия на труд .ДВ, бр.124 /23.12.1997 г. изм. Бр. 86/1999 г.
- Наредба 3/28.02.1987 г. на МЗ за задължителните предварителни и пероидични прегледи на работниците ДВ, бр.102 / 13.12.1994 г.
- Наредба 13/24.07.1992 г. за пределно допустимите концентрации на вредни вещества във въздуха на работната среда. ДВ, бр.57/15.06.1994 г.
- Наредба 13/30.12.2003 г. на МТСП и МЗ за защите на работещите от рискове, свързани с експозиция на химични агенти при работа. ДВ, бр. 8/30.01.2004 г.
- Наредба 8/26.11.2007 г. за условията и реда за финансиране на диагностика на професионалните болести от Фонд “Условия на труд”.
- Европейски план за действие по околната среда - здраве /ЕПДОСЗ/ - 1994 г.
- Национален план за действие по околната среда – здраве /НПДОСЗ/-решение № 298/1995 г. и решение № 314/1998 г. на Министерски съвет.
- Изисквания на Европейския съюз - Закон за здравословни и безопасни условия на труд.

5. ПРОИЗВОДСТВА И ТЕХНОЛОГИИ, при които най-често се установяват въздействия на:

5.1. Тежки метали

5.1.1 ОЛОВО

Референтни граници:

Кръв - деца: до $0.48 \mu\text{mol/L}$
 възрастни: до $1.19 \mu\text{mol/L}$
 Урина - $0.008 - 0.10 \mu\text{mol/L}$

- Производство на оловни акумулатори;
- Металургичен добив на олово и сплави;
- Химическа промишленост - производство на тетраетилолово, оловни бои, стъкла и пластмаси

При отравяне с олово се наблюдават: **анемия, коремни колики, чернодробни увреждания, токсични полиневропатии и енцефалопатии.**

5.1.2 КАДМИЙ

Референтни граници:

Кръв - пушачи: $0.013 - 0.04 \mu\text{mol/L}$
 непушачи: $0.004 - 0.0099 \mu\text{mol/L}$
 Урина - до $0.01 \mu\text{mol/L}$

- Кадмиево никелни батерии
- Галванични покрития
- Производство на сплави
- При производство на пластмаси (пигменти и стабилизатори)
- В електрониката и електротехниката

При отравяне с кадмий се наблюдават: **атрофични ринофарингити, хроничен бронхит, пневмофиброза, нефропатии (белтък в урината) остеопороза и остеомаляция.**

5.1.3 ЖИВАК

Референтни граници:

Кръв - 0.0 – 0.03 $\mu\text{mol/L}$

Урина - 0.0 - 0.025 $\mu\text{mol/L}$

- Извличане и амалгамиране на благородни метали;
- Електротехника: живачни токоизправители, производство на електрически крушки и радиолампи, рентгенови тръби;
- Химическа промишленост – производство на пестициди, взривни вещества, изкуствени влакна, Hg съединения и др;
- Медицина-сребърно-живачни амалгами в зъболечението;
- Деца с аутизъм.

При отравяне с живак се наблюдават: **анемия, токсични хепатити, тремор, вегето-съдова дистония, полиневропатии и енцефалопатии (загуба на паметта).** Изследва се влиянието на живака върху заболявания, като аутизъм, автоимунни заболявания, глутенова ентеропатия.

5.1.4 МЕД

Референтни граници:

Кръв - м.: 12.3 – 22.4 $\mu\text{mol/L}$

ж.: 13.2 – 24.6 $\mu\text{mol/L}$

Урина - м.: 0.0 – 1.14 $\mu\text{mol/L}$

ж.: 0.0 – 1.32 $\mu\text{mol/L}$

- Добив и обогатяване на медни руди;
- Металургия и машиностроене-добив на мед и сплави с Zn, Sn, Al, Ni, Pb, Be;
- Проводници в електротехниката и радиотехниката;
- Хладилници;
- Химическата промишленост- за производство на изкуствена коприна, пестициди; кожарска промишленост.

При отравяне с мед се наблюдават: **натрупване на мед в черния дроб и нарушение на чернодробната функция, медна треска, конюнктивити, язва на роговицата на окото, токсична пневмофиброза, алергични дерматити.**

УМБАЛ „Св. Иван Рилски“ АД,

Лаборатория за определяне на тежки метали и метаболити на токсични вещества
София, бул. „Академик Иван Гешов“ 15; Тел./Факс: 02/851 08 32; Тел: 02/852 49 68;
Mail: lab-heavymetals@rilski.com.

5.1.5 ЦИНК

Референтни граници:

Кръв - 12.0 – 24.0 $\mu\text{mol/L}$

Урина - м.: 2.72 – 20.70 $\mu\text{mol/L}$
ж.: 0.0 – 16.70 $\mu\text{mol/L}$

- Добив на цинк
- За получаване на сплави - с Cu, Ni, Al;
- Корозионни покрития /поцинковане/;
- Химическата промишленост -производсво на органични и минерални бои за стъкло и керамика;
- За козметични средства;
- За полупроводниковата и луминисцентна техника;
- За рибовъдството /стимулатор/.

Продължителната инхалация на цинк може да доведе до **метална треска (цинкова), катарии на горните дихателни пътища, хроничен бронхит, токсична пневмофиброза.**

Недостиг на цинк предизвиква **депресии, проблеми с паметта или сковаване на мускулите.**

5.1.6 НИКЕЛ

Референтни граници:

Кръв - 0.30 – 1.14 $\mu\text{g/L}$

Урина - 0.10 – 13.3 $\mu\text{g/L}$

- Металургия и машиностроене: добив на фероникели и легирани стомани;
- Производство на сплави: Cu–Ni; Ni-Co; Ni-Cr; Ni-Fe; Ni-Mo; Ni-Cd;
- Галванотехника/никелиране/;
- Производство на акумулатори (кадмиево-никелови);
- Химическата промишленост – катализатори и пигменти ;
- Производство на полимерни смоли.

Инхалирането на високи концентрации от никел предизвиква **никелова треска, проявена с катарии на горните дихателни пътища, висока температура, дразнене в гърлото.** При хронична експозиция – **контактни дерматити и екземи, бронхиална астма, токсична пневмофиброза.**

УМБАЛ „Св. Иван Рилски“ АД,

Лаборатория за определяне на тежки метали и метаболити на токсични вещества
София, бул. „Академик Иван Гешов“ 15; Тел./Факс: 02/851 08 32; Тел: 02/852 49 68;
Mail: lab-heavymetals@rilski.com.

5.1.7 МАНГАН

Референтни граници:

Кръв - 0.22 – 0.90 $\mu\text{mol/L}$

Урина - 0.0 – 0.30 $\mu\text{mol/L}$

- Добив на манганова руда;
- Металургия и машиностроене: производство на стомана и сплави;
- Химическата промишленост / безири, бои /;
- Стъklarска и керамична промишленост;
- Производство на цветно стъкло и глазури ;
- Текстилна промишленост;
- Селско стопанство /микротор;
- Електрозаваряване (манганови електроди).

При отравяне с манган и съединенията му се наблюдават: **ринофарингити, манганов паркинсонизъм, токсична пневмофиброза.**

5.1.8 СЕЛЕН

Референтни граници:

Кръв - 0.13 – 1.13 $\mu\text{mol/L}$

Урина - 0.01 – 0.25 $\mu\text{mol/L}$

- Добив на селен и легирани стомани;
- Производство на токоизправители и фотоелементи;
- Химическа промишленост – синтез на органични съединения, селен и селенисти съединения;
- Медикаменти;
- Стъklarска промишленост;
- Вулканизиране на гуми;

Признаци за недостиг на селен: **преждевременно стареене, заболявания на сърцето, пърхот.**

При отравяне със селен се наблюдават: **нервност, депресия, гадене и повръщане, обилно потене, косопад, чупливи нокти, обезцветена кожа, анемия, чернодробно увреждане, полиневропатии, кардиопатии (ритъмни и проводни нарушения).**

УМБАЛ „Св. Иван Рилски“ АД,

Лаборатория за определяне на тежки метали и метаболити на токсични вещества
София, бул. „Академик Иван Гешов“ 15; Тел./Факс: 02/851 08 32; Тел: 02/852 49 68;
Mail: lab-heavymetals@rilski.com.

5.1.9 АЛУМИНИЙ

Референтни граници:

Кръв - до 12.0 µg/L

- Сплавни съединения в самолетостроенето и автомобилостроенето;
- Метални изделия;
- Алуминиеви прахови бои;
- Керамична, хартиена промишленост;
- Ваксини;
- Метални кухненски съдове;
- Деца с аутизъм.

При натрупване на алуминий организмът е предразположен към заболявания като **Алцхаймер, Паркинсон, деменция и понижен имунитет, контактни дерматити, токсична пневмофиброза.**

5.1.10 АРСЕН

Референтни граници:

Урина - 0.003 – 0.13 µmol/L

- Производство на полупроводникови материали;
- Химическата промишленост;
- Дърводобивна и кожарска промишленост;
- Инсектициди.

При отравяне с арсен се наблюдават: **ринофаринголарингити, бронхити, анемия, гастроентероколит, токсична миокардиопатия и токсичен хепатит, полиневропатия, контактни дерматити, косопад.**

УМБАЛ „Св. Иван Рилски“ АД,

Лаборатория за определяне на тежки метали и метаболити на токсични вещества
София, бул. „Академик Иван Гешов“ 15; Тел./Факс: 02/851 08 32; Тел: 02/852 49 68;
Mail: lab-heavymetals@rilski.com.

5.2. Органични разтворители /токсични вещества/

№	ОРГАНИЧНИ РАЗТВОРИТЕЛИ /ТОКСИЧНИ СЪЕДИНЕНИЯ/	ПРОИЗВОДСТВА И ТЕХНОЛОГИИ В КОИТО СЕ УСТАНОВЯВАТ	БИОЛОГИЧЕН МАРКЕР /МЕТАБОЛИТ/ НА ТОКСИЧНОТО СЪЕДИНЕНИЕ
1.	Стирен	Материали в телекомуникацията, полимерни смоли, пластмаси, синтетичен каучук, автомобилни решетки	Бадемена киселина и фенилглиоксалова киселина в урина
2.	Толуен	Разтворител на багрила, нитроцелулозни лакове и смоли, парфюмерийната и фармацевтична промишленост, производство на примеси за моторни масла	Хипурова киселина в урина
3.	Бензен	Нефтопреработване, коксохимическото производство, производство на моторни масла	Фенол в урина
4.	Етилбензен	Нефтопреработване, коксохимическото производство, производство на моторни масла	Бадемена и Фенилглиоксалова киселина в урина
5..	Диметилбензен /ксилен/	Лакове, бои, кожарска изделия	Хипурова киселина и фенол в урина
6.	Ароматни нитропроизводни /анилин, толуидин, бензидин, нитротолуен, нитробензен и др./	Производство на изкуствен каучук, пластмаса, хартиена и фармацевтична промишленост	Пара аминоксенол, метхемоглобин
7.	Халогенопроизводни на въглеродоводородите трихлоретан, трихлоретилен, перхлоретилен, тетрачлоретилен	Нефтохимическата промишленост, лаково-боядийското производство, текстилната, парфюмерийната и фармацевтична индустрия, производство на хладилници и пожарогасители /фреони/, химическото чистене, производство на пестициди	Трихлоретанол, трихлороцетна киселина в урина
8.	Фосфоорганични пестициди /паратрион/	Агрохимическа защита	Пара нитрофенол в урина

УМБАЛ „Св. Иван Рилски“ АД,

Лаборатория за определяне на тежки метали и метаболити на токсични вещества
София, бул. „Академик Иван Гешов“ 15; Тел./Факс: 02/851 08 32; Тел: 02/852 49 68;
Mail: lab-heavymetals@rilski.com.

9. Фенилформалдехидни смоли - /формалалдехид, фенол/	Изкуствени смоли, текстилна, кожарска, дървопреработваща и мебелна промишленост, хартиено производство, в лаборатории /анатомични, патоанатомични, балсамиране/, произв. на багрила, пестициди и пикринова киселина	Формалдехид в кръв
10. Циановодородни съединения /винилцианид/	Изходен продукт за производството на акриламид и акрилова киселина, бои, лакове, лекарства, облекло, килими, дюшеци, каучук, фитингови тръби, нефтохимическата промишленост, автомобилната индустрия /при автомобилните двигатели/	Тиоцианати в кръв
11. Серовъглерод	Получаване на изкуствени влакна –вискоза, целулоза, целофан, препарати за растителна защита	Тиоурея, йод-азиден тест
12. Винилхлорид	Производство на пластмаса за стопански и битови цели	Тиодигликолова киселина в урина
13. Карбоксиемоглобин	Монооксид Прегряващ микроклимат	Карбоксиемоглобин
14. Метхемоглобин	Производство на нитрати, ароматни съединения и нитропроизводни, както и при лекарствени вещества	Метхемоглобин

5.3. Биомаркери

- **5 – ХИОК (5 – хидрокси-индолецетна киселина)** - Туморен маркер за диагноза на карциноидни тумори в тънките черва
- **Глутатион** - Мярка за измерване на детоксикационната способност на организма

УМБАЛ „Св. Иван Рилски“ АД,

Лаборатория за определяне на тежки метали и метаболити на токсични вещества
София, бул. „Академик Иван Гешов“ 15; Тел./Факс: 02/851 08 32; Тел: 02/852 49 68;
Mail: lab-heavymetals@rilski.com.

6. СПИСЪК НА ИЗСЛЕДВАНИЯТА С НЯКОИ БАЗОВИ ЦЕНИ

Но.	Показател	Биологичен материал	Цена /лева/
1.	Олово – Pb, AAC	Кръв	35.00
		Урина	25.00
2.	Пакет олово - Pb	Кръв	50.00
		Урина	
3.	Кадмий - Cd	Кръв	30.00
		Урина	25.00
4.	Пакет кадмий -Cd	Кръв	50.00
		Урина	
5.	Живак - Hg	Кръв	30.00
		Урина	25.00
6.	Пакет Живак - Hg	Кръв	50.00
		Урина	
7.	Мед - Cu	Кръвен Серум	20.00
		Урина	20.00
8.	Пакет Мед – Cu	Кр. Серум	30.00
		Урина	
9.	Цинк - Zn	Кр. Серум	20.00
		Урина	17.00
10.	Пакет цинк - Zn	Кр. Серум	30.00
		Урина	
11.	Магнезий – Mg	Кръв	9.00
		Урина	6.00
12.	Манган – Mn	Кръв	30.00
		Урина	25.00
13.	Пакет Манган - Mn	Кръв	50.00
		Урина	
14.	Никел – Ni	Кръв	27.00
		Урина	25.00
15.	Пакет Никел - Ni	Кръв	45.00
		Урина	
16.	Алуминий - Al	Кр. Серум	30.00
		Урина	25.00
17.	Пакет Алуминий - Al	Кр. Серум	50.00
		Урина	
18.	Желязо - Fe	Кр. Серум	6.00
		Урина	6.00

УМБАЛ „Св. Иван Рилски“ АД,

Лаборатория за определяне на тежки метали и метаболити на токсични вещества
 София, бул. „Академик Иван Гешов“ 15; Тел./Факс: 02/851 08 32; Тел: 02/852 49 68;
 Mail: lab-heavymetals@rilski.com.

19.	ЖСК	Кр. Серум	6.00
20.	Селен - Se	Кръв	25.00
		Урина	25.00
21.	Пакет Селен - Se	Кръв	45.00
		Урина	
22.	Арсен - As	Урина	30.00
23.	Тиоцианати	Кръв	20.00
		Урина	15.00
24.	Пакет Тиоцианати	Кръв	30.00
		Урина	
25.	Метхемоглобин	Кръв	23.00
26.	Карбоксихемоглобин	Кръв	20.00
27.	Бадемена киселина	Урина	19.00
28.	Формалдехид	Кръв	25.00
		Урина	20.00
29.	Пакет Формалдехид	Кръв	40.00
		Урина	
30.	Делта-аминолевулинова киселина	Урина	20.00
31.	p-аминофенол	Урина	17.00
32.	5-ХИОК (5-хидрокси-индолецетна киселина)	Урина	20.00
33.	Фенол	Урина	18,00
34.	Хипурова киселина	Урина	20.00
35.	Трихлороцетна киселина	Урина	18.00
36.	Трихлоретанол	Урина	18.00
37.	Фенил-глиоксалова киселина	Урина	20.00
38.	p-нитрофенол	Урина	17.00
39.	Йод – азиден тест	Урина	10.00
40.	Тиоуреа	Урина	18.00
41.	SH-групи	Кр. серум	9.00
42.	Глутатион	Кръв	17.00
43.	Витамин „С”	Урина	5.00
44.	Амоняк	Урина	8.00
45.	Титрационна киселинност	Урина	8.00

ЗАБЕЛЕЖКИ:

1. При показателите, включващи определянето им в кръв се заплаща допълнително по 5.00 лв. за манипулация при вземане на биологичен материал.
2. При извършване на серийни изследвания, цените на горните показатели могат да бъдат променени в зависимост от броя на изследванията по взаимно споразумение.

УМБАЛ „Св. Иван Рилски” АД,

Лаборатория за определяне на тежки метали и метаболити на токсични вещества
 София, бул. „Академик Иван Гешов” 15; Тел./Факс: 02/851 08 32; Тел: 02/852 49 68;
 Mail: lab-heavymetals@rilski.com.

7. АПАРАТУРА

Анализирането на микроелементи в биологично материали се извършва с най-съвременна аналитична апаратура:

7.1. Атомно-абсорбционни спектрометри, позволяващи анализирането на изключително малки концентрации от изследваните елементи:

- Analyst 400;
- Perkin- Elmer 3030;
- Екстракционен пламъчен ААС;
- Електротермична ААС;
- Хидридна система;
- Живачно – амалгамена техника.

7.2. Спектрофотометър UV/VIS – Lambda 25 на фирмата Perkin-Elmer, работещ във видимата и ултравиолетовата област.

8. КОНТРОЛ НА КАЧЕСТВОТО

8.1. Вътрелабораторен качествен контрол с лиофилизирани контролни материали от кръв, кръвен серум и урина на фирма "SERO" Норвегия.

8.2. Участие в международна програма „микроелементи, съвместно с „INSTAND“ Германия за съответствие с Националната система за външна оценка на качеството.

УМБАЛ „Св. Иван Рилски“ АД,

Лаборатория за определяне на тежки метали и метаболити на токсични вещества
София, бул. „Академик Иван Гешов“ 15; Тел./Факс: 02/851 08 32; Тел: 02/852 49 68;
Mail: lab-heavymetals@rilski.com.

9. СЪТРУДНИЧЕСТВО С КЛИНИКАТА ПО ПРОФЕСИОНАЛНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ

Клинична пътека 293 - 2 дни хоспитализация

Диагноза Токсично въздействие на:	МКБ
Нефтопродукти	T 52.0
Бензол	T 52.1
Хомолози на бензола (толуол, ксилен)	T 52.2
Други органични разтворители	T 52.8
Олово и неговите съединения	T 56.0
Живак и неговите съединения	T 56.1
Хром и неговите съединения	T 56.2
Кадмий и неговите съединения	T 56.3
Мед и неговите съединения	T 56.4
Цинк и неговите съединения	T 56.5
Калай и неговите съединения	T 56.6
Берилий и неговите съединения	T 56.7
Други метали	T 56.8
Азотни окиси	T 59.0
Серен двуокис	T 59.1
Формалдехид	T 59.2
Газообразен хлор	T 59.4
Сероводород	T 59.6
Въглероден двуокис	T 59.7
Други уточнени газове, дим и пари	T 59.8
Фосфорорганични и карбаматни инсектициди	T 60.0
Други инсектициди	T 60.2
Други пестициди	T 60.8
Цианиди	T 65.0
Нитропр. и аминопр. на бензола	T 65.3
Други уточнени токсични вещества	T 65.8

УМБАЛ „Св. Иван Рилски“ АД,

Лаборатория за определяне на тежки метали и метаболити на токсични вещества
София, бул. „Академик Иван Гешов“ 15; Тел./Факс: 02/851 08 32; Тел: 02/852 49 68;
Mail: lab-heavymetals@rilski.com.

10. ПОЛЕЗНА ИНФОРМАЦИЯ

10.1. Работно време:

Всеки работен ден от 8.00 до 14.00 без предварително записване.

10.2. Вземане и изпращане на биологичен материал за изследване

Кръв и/или урина за изследване в хладилна чанта при температура: 4 до 8°C могат да се изпратят чрез куриерска служба (Еконт, DHL, Speedy, Rapido – са куриерските служби, с които Лабораторията има опит, но клиентът може да си избере и всяка друга).

Кръвните проби могат да се вземат от всяка локална лаборатория, като се спазват следните изисквания:

Проба	Епруветка	Количество
Олово	Пълна кръв с Li heparin	6 ml
Кадмий	Пълна кръв с Li heparin	6 ml
Живак	Пълна кръв с Li heparin	2 ml
Мед	Кръвен серум	1 ml
Цинк	Кръвен серум	1 ml
Магнезий	Кръвен серум	2 ml
Манган	Пълна кръв с Li heparin	2 ml
Никел	Пълна кръв с Li heparin	2 ml
Алуминий*	Trace element Serum	1 ml
Желязо	Кръвен серум	1 ml
ЖСК	Кръвен серум	1 ml
Селен	Пълна кръв с Li heparin	6 ml
Метхемоглобин	Пълна кръв с ЕДТА	4 ml
Карбоксихемоглобин	Пълна кръв с ЕДТА	4 ml
SH - групи	Кръвен серум	2 ml
Глутатион	Пълна кръв с Li heparin	6 ml
Формалдехид	Пълна кръв с Li heparin	6 ml
Тиоцианати	Пълна кръв със Sodium citrate 3.2 %	3 ml

*Отделеният серум за определяне на Алуминий се прехвърля в специално обработени контейнери. При поискване Лабораторията изпраща такива контейнери на адрес за сметка на клиента.

Пробите урина се поставят в добре затворен контейнер за урина, обемът трябва да е най-малко 20 ml.

При определяне на Мед, Цинк, Делта-аминолевулинова киселина, 5-хидрокси индолоцетна киселина в урина е необходимо да се събира урина 24 часа в чист съд и да се измери целия обем на урината.

- Събирането на урина започва в 7:00 часа на първия ден, като преди това пациентът уринира в 6:55 часа без да събира тази урина.
- Следващите 24 часа урината от всяко изхождане се съхранява в общ чист съд, като последното уриниране е в 7:00 часа на втория ден (в края на 24 часовия период).
- Измерва се целия обем урина (диурезата) в милилитри и измерената стойност се предоставя на лабораторията. От целия обем урина се отделя малка порция около 30 ml, която се изпраща в контейнер на лабораторията.

За всяка проба трябва да се предоставя следната информация:

Трите имена и ЕГН на пациента

Дата на вземане на пробата

Името и адреса на заявителя

Всички проби трябва да бъдат ясно обозначени с достатъчно информация, която недвусмислено свързва пробата с отделния пациент.

10.3. Получаване на резултатите:

- В лабораторията;
- On line на сайта на УМБАЛ „Св.Иван Рилски”, след получаване на идентификационен номер и парола при регистриране на пациента.

При получаването на резултатите, пациентите имат възможност да получат компетентна интерпретация от специалистите в лабораторията и Болницата.

УМБАЛ „Св. Иван Рилски” АД,

Лаборатория за определяне на тежки метали и метаболити на токсични вещества
София, бул. „Академик Иван Гешов” 15; Тел./Факс: 02/851 08 32; Тел: 02/852 49 68;
Mail: lab-heavymetals@rilski.com.

11. КОНТАКТИ

УМБАЛ „Св. Ив. Рилски” АД
Токсико-химична лаборатория за определяне на тежки метали и
метаболити на токсични вещества.

Адрес: гр. София 1431

бул. „Академик Иван Евстатиенв Гешов” 15 етаж 2.

Лице за контакти

Кристина Йосифчева - биолог

Тел./Факс:

02/851 08 32;

Тел.:

02/852 49 68;

0896 796 302

E-mail: lab-heavymetals@rilski.com

История на Токсико-химична лаборатория за определяне на тежки метали и метаболити на токсични вещества при УМБАЛ „Св. Иван Рилски”

Създаването и развитието на **Токсико – химичната лаборатория за определяне на тежки метали и метаболити на токсични вещества** е тясно свързано с историческото развитие на Клиниката по професионални заболявания (КПЗ), която винаги е била структура на Висшия медицински университет, София.

През 1955 година на територията на Института за специализация и усъвършенстване на лекари (ИСУЛ) по инициатива на проф. Цветана Алексиева се създава специализирана лаборатория за токсико-химични изследвания с ръководите д-р Жана Бояджиева.

През 1961 година под ръководството на д-р Добрин Чаръкчиев токсико-химичните изследвания в ИСУЛ са обединени в обща клинично-диагностична лаборатория. Началник на лабораторията до 1999 г. е проф. д-р Добрин Чаръкчиев, дмн, със специалности по биохимия, професионални заболявания, вътрешни болести и трудова медицина.

През 1968 г. токсико – химичният сектор към клиничната лаборатория с началник д-р Чаръкчиев се премества от ИСУЛ на територията на Работническата болница към КПЗ. Въвеждат се първите количествени колометрични методи за определяне на токсични метали (олово, живак, манган) и някои метаболити на органични разтворители.

През 1977 г. лабораторията (респ. КПЗ) се премества в нова сграда към Центъра по хигиена, като дейността ѝ се разширява, с оглед подобряване на лабораторната практика при диагностициране и лечение на хроничните (професионални и битови отравяния) с метали, органични разтворители, пестициди и газове.

Назначени са лекари, биохимици и биолози. Въведени са високоспециализирани лабораторни анализи за определяне на тежки метали и есенциални олигоелементи в биологични среди чрез използване метода на атомно - абсорбционна спектрометрия (пламъчна и електротермична). Под редакцията на проф. Чаръкчиев са издадени две монографии - „Лабораторна диагностика на професионалните болести“, С.Мед.и физк.,1979 и „Лабораторна

УМБАЛ „Св. Иван Рилски” АД,

Лаборатория за определяне на тежки метали и метаболити на токсични вещества
София, бул. „Академик Иван Гешов” 15; Тел./Факс: 02/851 08 32; Тел: 02/852 49 68;
Mail: lab-heavymetals@rilski.com.

диагностика на професионалните болести и екопатологията“ , Бълг. Изд.Къща ЕООД,С., 2006.

Следващ ръководител на лабораторията е проф. д-р Йорданка Хаджиева дмн със специалности клинична лаборатория, професионални болести и трудова медицина. Лабораторията, през 2000 г. е акредитирана с отлична оценка и се обособява като единствена в страната със собствена лабораторна база, съвременно оборудване и техника, в която работи квалифициран екип от специалисти.

В периода от 2005 до 2010 г. лабораторията се ръководи от доц. Соня Павлова, дм, биолог – биохимик със специалности по клинична химия и биохимия. През 2005 г. лабораторията отново е акредитирана с отлична оценка. Въведени са по- специфични методи – т.н.

биологични маркери за оценка нивото на експозиция и отговора на организма спрямо определени токсични вещества, което е ново иновативно направление.

От 2010 г. за началник на Лабораторията е поставена Кристина Йосифчева, биолог, със специалности по Клинична Химия и по Токсикология. Тя обновява лабораторията чрез закупуване на нова модерна апаратура. Сключват се договори за изследване на работници от предприятия, като Елбат, Долна Баня; Аурубис, Пирдоп; Монбат, Монбат Рисайклинг, Монтана; Старт, Добрич; Хамбергер България ЕООД; Идеал Стандарт Видима, Севлиево; Тракия Глас, Търговище и много други във връзка с Наредба 3 за задължителните предварителни и периодични медицински прегледи на работниците от 27.02.1987г. и Закона за безопасни условия на труд.

Понастоящем **Токсико-химичната лаборатория** е единствена в страната, в която се прилагат широк спектър от високо специализирани анализи за определяне на тежки метали, есенциални олигоелементи и метаболити на токсични вещества. Наличната високотехнологична апаратура, дава възможност да се получи коректна и компетентна информация при извършване на лабораторните изследвания. Лабораторията е познато и утвърдено име и се ползва със заслужен авторитет в професионалните среди.